

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годишњу 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годишњу 12 кр. на по године 6 круна.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.
Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштом у средно администрацији „Глас Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручије, г. Вељу Рамадановићу, К. Ц. агенту у Котор.

Дошле се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара.

Власник: Државна Штампарија

Излази суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

МИ
НИКОЛА I

Записници сједница Нар. Скупштине

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На предлог Нашег Министра Војног производимо у чин артиљеријских потпоручика нареднике, свршене питомце артиљеријске официрске школе:

Миљана Радоњића, Станишу Николића, Крста Ковачевића, Марка Крњичанина, Вукана Мијушковића, Благу Мартиновића, Марка Ненезића, Миљана Ивановића, Вида Булатовића, Тодора Пајовића, Михаила Булатовића, Николу Булатовића, Блажа Марићевића, Тиодора Божовића, Миранша Меденицу, Љуба Новаковића, Николу Николића, Мила Петрановића, Радосава Лакића, Мила Радоњића, Марка Маркуша, Настадина Лазовића, Илију Станковића, Радосава Џаковића, Манојла Вешовића, Савића Батрићевића, Јована Раичевића, Петра Влаховића, Стевана Тадића, Милоњу Костића, Петра Митровића, Митра Врачара, Марка Делу, Петра Мињића, Милуна Томовића, Петра Лекића, Ђорђију Абрамовића, Јакова Урошевића, Луку Јауковића и Акса Вуксановића.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 29. јуна 1907.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал ађутант,

Бригадир Митар Мартинковић с. р.

МИ
НИКОЛА Iпо милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На предлог Нашег Министра Просвјете и Црквених Послова, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо: да се Милисав Дедовић, секретар II. класе Министарства Просвјете и Црквених Послова, на основу члана 45. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Наш Министар Просвјете и Црквених Послова и Наш Министар Финансија нека изврше овај указ.

Цетиње, 25. јуна 1907. г.

НИКОЛА с. р.

Министар

Просвјете и Црквених Послова,

Ј. С. Пламенац с. р.

Министар Финансија и Грађевина,

Душан Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА Iпо милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На предлог Нашег Министра Просвјете и Црквених Послова постављамо:

за секретара II. класе Министарства Просвјете и Црквених Послова Ђура Шпадијера, учитеља.

Наш Министар Просвјете и Црквених Послова нека изврши овај указ.

Цетиње, 25. јуна 1907. г.

НИКОЛА с. р.

Министар

Просвјете и Црквених Послова

Ј. С. Пламенац с. р.

ЗАПИСНИК

од 14. фебруара 1907.

LXIV. редовни састанак редовног сазива Народне Скупштине.

Почетак у 3 сата послје подне. Влада није заступљена. Председник отвара LXIV. сједницу. Секретар Павићевић чита записник LXIII. сједнице, а послје записника молбе и жалбе и то:

Тошка Томовића с друштвом из Матешева; Андрије Голубовића из Опутне Рудине; Кеша К. Аџића из Жупе; оф. Луке Паунова из Лијеве Ријеке; Савете Д. Ивановић из Подгорице; Милете Шћепановића из Роваца; Микаша М. Рубежанина из Боана; Ива М. Војводића из Глухог Дола; Нйка Белале из Угања; Јованке, удове пок. кап. Бола Лабана из Полимља; Јакова Делића из Борковића; Сава Ј. Чешљара из Лимјана; оф. Митра Р. Брајовића с друштвом из Бјелопавлића; Божа В. Живковића из Пиве; Нова Перова Грдинића из Поља Колашинских; Маркише Шекарића из Рудина; Марице Јовићеве Пејовић из Данилова града; Века Зиндовића из Горње Мораче; Обрада С. Церовића из Тушине; Трипка Андоровића из Борковића.

За тим чита посланичке предлоге и то: Јовете Ђетковића, односно давања пенсије фамилији пок. кап. Сава Мешикуића из Спужа; Вука Кривокапића, односно уређења Никшићског поља и радње мостова и путова.

Ристо Поповић предлаже, да се на таблицама за извјешће дневног реда поименице означе, који су предлози на дневном реду; а да се одбору за молбе и жалбе дода још по три члана, да би у два одјелења радио, како би што прије свршио велики број молба и жалба, упућених Народној Скупштини.

Председник В. Ш. Петровић објашњује Поповићу, како се за дневни ред неке сједнице закаже извјештај одборски за посланичке предлоге, којих има много и како се продукује претрес истијех, за то би се требали заинтересовани посланици извјестити од секретара одборског за предлоге, који предлози на дотичној сједници сљеђују. Противан је да се одбору за молбе и жалбе дадне још по три члана, пошто би оскудијевали други одбори.

Ристо Поповић објашњује мотиве свога говора.

Љ. Бакић слаже се са пред. В. Ш. Петровићем, одбијајући примједбу Р. Поповића.

Дожић предлаже, да предсједништво објави преко службеног листа, за које молбе и жалбе Скупштина није надлежна, како би се заинтересовани знали управљати, а дотичном одбору олакшао рад.

Д-р Марушић тражи, да се изабере стручни одбор за проучавање предлога о премјештају пријестолнице.

Н. Јовановић изјављује да је тај предлог већ пред одбором.

Председник В. Ш. Петровић у начелу није против предлога и потраживања Д-р Марушића, али упозорава, да треба причекати одборски извјештај о том предлогу, па тек тада да се о њему рјешава у Скупштини.

Поп Илија Капичић истиче историску прошлост наше пријестолнице, и противан је потраживању Д-ра Марушића, приговарајући, да пријестолницу треба тражити по гласу идеалне пјесме Књаза Пјесника. Приговара, да нијесмо у стању спријечити иселјавање наших држављана, а још мање радити на премјештају пријестолнице. Прелази се на дневни ред.

Извјестилац Н. Јовановић чита предлог Спасоја Радуловића, односно уређења радничког закона и оснивања радничког фонда, по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог за сада, као сувишан, одложи, по којему су узели учешћа у претресу г. г. Спасоје Радуловић, Пилетић, Н. Јовановић, Љ. Бакић, Ђетковић и Вулетић, послје чега је одлука одборска усвојена.

Извјестилац чита предлог г. г. Мила Драгојевића и Мила Татара, односно

штета, које наносе бродови талијанског друштва риболову Плочи и односно наградне власницима риболова, за ову штету, по којему је одбор донио одлуку: да се Књ. Влада постара како би се по могућности отклониле сметње, које наносе штету и да се препоручи друштву по уговору управљати, а при склапању другијех, да се ове штете имају узети у обзир, коју је одлуку Скупштина усвојила.

М. Татар вели, да штета износи власницима риболова око 20 хиљада круна годишње, па би добро било, да се препоручи влади, да се постара, како би се штете избјегле, иначе ће искрснути парница власника поменутога риболова.

Извјестилац чита предлог Спасоја Радуловића, односно санитарног надзора по племенима за сузбијање разних болести по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог одбије.

Спасоје Радуловић објашњује мотиве свога предлога.

Д-р Марушић вели, да су лијепе мисли г. Спасоја Радуловића, али примјеђује, да немамо средстава ни да се здрави задовоље, а камо ли болесни.

Вулетић тражи, да се овоме важном питању покљони пажња, истичући практиковање наших старијех и издвајање сифилитичних или од других зараза обољелих особа, наводећи да се данас о томе и не води брига, и ако постоји Санитет, усљед чега заразе све више узимају маха.

Извјестилац примјеђује, да неки посланици концентришу све мисли на поједине предлоге, без обзира, колико има тијех предлога, и да ли их је могуће према нашим приликама остварити. Вели, да већ постоје санитарни закони, који се прво имају измијенити, па тек да би се овај предлог могао извести, и напомиње, како предлог садржи, да кметови воде санитарни надзор.

Дожић напомиње неку министарску наредбу о уређењу ханова, која се слабо или никако извршавала. Вели, да је приједба потреба, коју предлагач износи, не само за здравље наше, већ и за будуће генерације. Примјеђује, да се је наш санитет мало користио послје Д-р М. Јовановића Батута, па тражи да се, колико је могуће отпочне, и ако неможемо све постићи. Упозорава, како је Д-р Кујачић прикупио прилоге за болницу у Колашину, која му је добра намјера осујећена, да не би Кујачић добио славу. Слаже се, да се предлог прими једно са предлогом Сава Вулетића, односно подизања болница.

Љ. Бакић вели, да у свима гранама државним стојимо доста рђаво, па је тешко то у једанпут уредити. Тражи да се са овим предлогом причека до уређења самоуправних општина, по којему ће се и санитарне прилике узети у виду.

М. Николић сматра за умјесан предлог Сп. Радуловића, а напомиње, како се не шире болести по селима, већ им је легло у варошима, чему се тешко може стати на пут док се год повећају болнице у нашој земљи. Вели, да се наше власти слабо или никако заузимају за народно здравље, истичући за примјер, како је нека заражена женска овдје у пријестолници бавила се на базару разном продајом на очиглед самијех власти, док јој је болест одузела могућност доласка у пјачу.

Д-р Марушић напомиње, како је тешко примијенити све код нас, како се жели и како треба, јер и у цивилизованим државама у јачој су мјери и умне и тјелесне болести, него код нас, па кад будемо имали средстава, онда ћемо лијечити све болести од којих патимо.

Вулетић предлаже прелаз на дневни ред с мотивацијом: да се влади препоручи, да се што прије донесе закон о санитарским управама, како би се народу помогло у смислу предлога г. Спасоја Радуловића, што је Скупштина усвојила.

Ристо Поповић примјеђује, да је предлог г. Спасоја Радуловића са предлогом г. Сава Вулетића, односно подизања болница, истовјетан.

Председник даје 10 минута одмора.

Послје одмора.

Председник наставља прекинуту сједницу.

Извјестилац чита предлог г. Јеврема Бакића с друштвом, односно помоћи Величанима; обавезног рада истијех; и канализирање ријеке величке, по којој је одбор донио одлуку: да се упути Књ. Влади на поступак.

Вулетић тражи од предлагача детаљније податке за мотивацију свога предлога.

Љ. Бакић напомиње, како су Величани и дању и ноћу на мртвој стражи и у чешљарима Арнаута, за то тражи, да Скупштина донесе одлуку за вишу помоћ истијема, не само с горњих разлога, већ и с тога, што су пострадали од поплава, те им је и земља остала нерадна.

Ј. Спасојевић напомиње услуге Величана и ван границе. Објашњује мотивацију предлагача с обзиром на многобројне предлоге посланичке, на рачун државни, за то су и предложили регулисање ријеке величке на рачун субвенције, коју држава Величанима даје, но пошто су Величани поплаве унесрећили и опустошили им земљу, то у другом смислу свога предлога тражи, да се државна помоћ Величанима даје, а канализација ријеке величке, да се изврши на рачун државни.

Поп Никола Симовић напомиње, како је Господар ову помоћ од давнина одређио и тражи, да им се иста у будуће издаје а не употребљује ни на какву другу сврху; међутим да наплату обавезног рада употребљују на своје потребе.

П. Вујисић вели, да би слаба помоћ била ако би им се обавезни рад опростио, пошто су исти јако пострадали од прошлогодишњих поплава, које су им земље упропастиле и од неродица, за то тражи, да примају помоћ као и досада; да им држава регулише величку ријеку; а да им се обавезни рад не наплаћује, пошто су они вишим дијелом на стражи него ли на домаћим радовима.

Вулетић се слаже са Вујисићем, тражећи да се Величанима и другим пограничарима обрати пажња и да се одрже како се не би иселили, а та мјеста опушћела.

Извјестилац објашњује мотиве предлагача и одбора.

Ристо Поповић је мишљења, да се Величанима даје помоћ по досадашњим условима, а да се не употријеби на регулисање ријеке, већ да то остане за сад, док се донесе односни закон.

Пилетић тражи, да се предлог одборски усвоји, а ако се тражи нарочита помоћ, онда предлагачи имају други предлог поднијети, о којему би се доцније рјешавало.

Ђулафић објашњује, како је давата помоћ сиромасима, а не свијема Величанима, и то у неродне године, као и то, како су они свагда на стражи и како ове године стоје у најтежим приликама због неродице и тражи, да им се помоћ побољша, иначе ће се сви раселити.

Дожић вели, да је мала помоћ давана Величанима према њиховим мукама и невољама. Слаже се, да им се дадне помоћ државна без обавезног рада за своје потребе, како би им се омогућило животарити са насušним хљебом. Тражи, да им се помоћ повећа, како би им се омогућила егзистенција, а да се том помоћу не регулише ријека него другом, и да им се не узима наплата обавезног рада. Слаже се са Поповићем, да се регулисање ријеке сачека до ступања на снагу односног закона.

Љ. Бакић захвалан је расположењу скупштинском, што увиђа да се Величанима по потреби даде виша помоћ, изјављујући, да ће предлагачи у томе смислу изнијети други предлог.

Ј. Бакић истиче, како Величани сматрају за животно питање и свој опстанак регулирају ријеке величке, пошто су прошлогодишње поплаве тамошњи крај разориле.

П. Вујисић упозорава како од помоћи зависи опстанак Величана, а од опстанка Величана опстанак Гусињана и пограничних околних Срба.

Извјестилац поново објашњује мотиве предлагача и одбора, истичући, да помоћ, која се сада помиње као и обавезни рад, није предвиђена у предлогу.

Вулетић напомиње, да имамо право третирања и о субвенцији и о обавезном раду и о регулисању ријеке величке, па предлаже

мотивацију за прелаз на дневни ред: С погледом на слабо и критично стање Величана, Народна Скупштина рјешава: да се Величани препоруче Влади за коначно ослобођење обвезног рада; да им се помогне при канализацији ријеке, кад буде тај рад предузет у Црној Гори; и да се препоруче припрему владе за што већу годишњу помоћ. Ову је редакцију Скупштина усвојила.

Извјестилац чита даље предлоге: Спасоја Радуловића, односно шаљанга неколико младих а на страну за усавршавање у пољопривреди, по којему је одбор донио одлуку: да се предлог упути Књ. Влади, коју је Скупштина усвојила; истога Радуловића, односно шаљанга ињихера за трасирање канализације са јужне стране поља Бјелопавлишког, по којему је одбор донио одлуку: да се пошаље Влади с препоруком за старање о истом, што је Скупштина усвојила; Мила Татара с друштвом, односно израде закона о лову и риболову, по којему је одбор донио одлуку: да се предлог за сувишан сматра, пошто о томе закон предстоји што је Скупштина усвојила; Д-р Марушића, односно продаје земаља манастира Острога, по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог има свршеним сматрати, што је Скупштина усвојила; Јеврема Бакића с друштвом, односно спровођења телеграфске линије од Андријевице до Велике и установе итације у Великој, по којему је одбор донио одлуку: да се Књ. Влада при уређењу потребних пошта и телеграфа, за успостављање ове итације на првом мјесту постара, што је Скупштина усвојила; Милосав Николића, односно тога, како би се стало на пут трзавицама војничких и грађанских власти, по којему је одбор донио одлуку: да се исти упути Књ. Влади с препоруком, да по могућности изради пројект закона, којим ће се ово питање регулисати.

Дожић и Пилетић улазе у објашњења односно овог питања, послједије чега је одлука одборска усвојена.

Извјестилац даље чита предлоге, и то: Милосав Николића на основу молбе кап. Бошка Ђетковића, с друштвом, односно грађења моста на ријечи Грачаница, по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог упути Књ. Влади с препоруком, да би се по могућности исти задовољили; Мила Татара, односно израде закона о шумама и установљења шумскога фонда, по којему је одбор донио одлуку: да се предлог упути Влади као хитан, што је Скупштина усвојила; Милосав Николића, односно дјелокуруга између управних и судских власти, по којему је одбор донио одлуку: да се као неумјесан одбацни, што је Скупштина усвојила; и предлог С. Вулетича, односно установе болница и распореда лекарског особља, по којему је одбор донио одлуку: да се предлог упути Влади с препоруком, да по могућности изради план, и постара се за подизање једне централне велике болнице у духу савремених прилика.

Вулетич напомиње, како је, као председник општине, имао прилике видјети многих жалосних случајева, гдје се болесници заражени болешћу не могу примити у болнице због тјескобе, нити им се указати нужна помоћ, већ на вратима исте умиру. Противан је одборским предлогу, напомињући, како не треба чекати на подизање те велике болнице, јер то прилике не допуштају, већ подићи у ноље подесније куће, у којима би требало скромно прибавити постеле за смјешавање болесних, и то у колико је могуће у свакој области. Напомиње и то, да су лекари слабо распоређени, и да су неки крајеви бачени забораву без лекарске помоћи, па тражи да се и у томе правилније поради.

Спасојевић се слаже са Вулетичем. Ђукановић истиче, како се у предлогу траже болнице, а не обичне куће, те за болнице треба много више трошкова, него што то предлагач замишља. Објашњује, како је односно лекара прије рјешено, приликом претреса сличних предлога.

Пилетић истиче, да је мишљење одборско умјесно, кад би се могла подићи та велика болница, но које би требало сачекати, док ступи на снагу закон о санитету, а да се не узимају којекакве куће за болнице.

Вулетич истиче важност свога првога говора и пристаје кад би се подигле бар двије болнице.

Пилетић се објашњује са Вулетичем. Ристо Поповић се слаже са Вулетичем, како би се спријечиле заразне болести подизањем макар и простијих болница, пошто модерне не можемо имати за дуго. Напомиње, да би се с малим трошковима могле подићи болнице у неколико мјеста као у Подгорици и Данилов-граду, гдје би за ту сврху имало зграда.

Дожић се слаже са Вулетичем и Поповићем, а противан је мишљењу оних, који траже све или ништа. Сматра за особиту потребу, да Скупштина саопшти Влади, да се установе болнице бар у

обласним мјестима са неком помоћи од народа, ако држава за сад нема довољно средстава.

Вујисић сматра за умјесне ријечи Ђукановића и Пилетића, али у овом случају слаже се са мишљењем Вулетичем, особито због шарлатине и дифтерије, које се болести — вели без болница не могу спријечити, напомињући случај како је Д-р Кујачић у некој приватној кући у Колашину неколико дјеце од дифтерије спасао у чему не би успио, да није имао ту кућу у виду амбуланце.

Бајагић се такође не слаже одлуком одбором, наводећи, како има хитних случајева за доктора у горње крајеве наше државе, који нарочито зими не могу доћи због удаљености и рђавих времена, да би задовољавали и констатовали нужне потребе.

Вулетич у смислу свога предлога истиче мотивацију: да се предлог упути Влади с препоруком да се одмах приступи уређењу питања односног предлога, т. ј. да се учини бољи распоред лекара у Црној Гори и да се импровизирају у најкраћем року двије болнице у земљи, што је усвојено.

Потпредседник закључује сједницу у 7 сати послједије подне, а LXV. заказује за 15. о. мј. у 3 сата послједије подне.

Председник Народне Скупштине, В. Шако Петровић
Секретар, Љуб. Бакић, Милија Павићевић.

ЗАПИСНИК

од 15. фебруара 1907.

LXV. редовни састанак редовног сазива Народне Скупштине.

Почетак у 3 сата послједије подне. Влада није заступљена. Председник отвара LXV. сједницу. Секр. Павићевић чита записник LXIV. сједнице, по којему г. В. Ш. Петровић тражи исправку, послједије чега је записник примљен.

За тим чита молбе и жалбе, и то: оф. Милана М. Јањушевића из Озринића; Божа Т. Поповића из Тимара; оф. Илије Н. Контитића из Пјешивца; Милоша Мијовића из Биоча; Риста Ђ. Шулића из Бришца; професора Јована Николића из Цетиња; оф. Петра Цицила с друштвом из Пиве; командира Максима Павићевића с друштвом из Бјелопавлића; Вука Кр. Петровића из Цуца; Николе Кулића из Цетиња; Васа Вукићевића из Васојевића; Буга Капића из Колашина; Блажа М. Ђуровића из Ђуриоца; Јанка Р. Пајовића из Бјелопавлића; Анђе Т. Хајдуковића из Бара; Симона А. Поповића из Уљина и Ружице М. Милошевић из Липова.

Даље чита предлоге, и то: попу Вука Чејовића с друштвом на молбу Петра Глигова Петровића, односно пензије његове мајке;

попу Милосава Томића на молбу поткомандира Јована Жижића, односно потреба у Ускоцима; и

Николе Бајагића на молбу Шула Шушовића, односно обвезног рада за прошле две године, по којој моле, да се у општинама Горњо-црквичкој и Пивској наплата истога продужи до Ђурђева-дне ов. год.

Напошљетку чита извјешће мин. ун. дјела г. Ивановића, да ће на интерпелацију г. Јанка Тошковића, односно забрана у Биоградској гори одговорити 20. фебруара ов. год.

Сердар С. Пламенац тврди, да су наводи молбе Петра Гл. Петровића истинити и да је занста Глиго Петровић био велики патриота и огромне материјалне жртве подио за Црну Гору.

В. Ш. Петровић изјављује, да ће и он о заслугама овога човјека говорити, кад одбор по овој жалби буде донио своју одлуку пред Скупштину.

Вулетич напомиње, како је изгубљена нека жалба упућена Народној Скупштини од стране бившег капетана Илије Мијушковића, па тражи, да Председништво обрати пажњу, како би се иста пронашла, или виновник, који је проузроковао да иста нестане. По овој ствари ушли су у објашњење г. г. В. Ш. Петровић, Павићевић, Пилетић, Љ. Бакић, Тошковић, Николић и Дожић, послједије чега је Председништво узело бригу да се постара о проналажењу изгубљене жалбе и да се поновна жалба кап. Мијушковића у смислу ове изгубљене упути дотичном одбору. Прелази се на дневни ред.

Извјестилац Н. Јовановић чита извјештај одбора за посланичке предлоге, и то: Лабуда Петровића, односно утврђивања гвоздених диверса и спајања истијех гвозденим жицом на путу преко Крсца ка Котору, по којему је одбор донио одлуку: да га као умјесан упути Влади за уређење, на коју би се сврху употребити јебићког обвезног рад капетаније Његушке, коју је одлуку Скупштина усвојила; Д-р Душана Матановића, односно одређивања лекара у Грахову с околином, по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог придружи осталијима, који се на ову сврху односе, што је Скупштина усвојила; Јеврема Бакића с друштвом, односно што скоријег довр-

шавања колског пута за Васојевићку нахију, по којему је одбор донио одлуку: да се предлог има сматрати као излишан, пошто је влада већ за грађење тога пута предузела најпотребитије мјере.

Љ. Бакић тражи да се ријеч „излишан“ у одборској одлуци измијени, дајући за то своје разлоге. По истој овој одлуци узели су учешћа с објашњењем г. г. Спасојевић, Н. Јовановић, Дожић и Ђетковић, послједије чега је одборска одлука усвојена, у смислу примједбе Љ. Бакића.

Извјестилац чита даље предлоге: Др. М. Радуловића, односно забране прилађања халина у манастиру Острогу, по којима се шире заразне болести, по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог као умјесан упути Књ. Влади, која има наредити, да се могу халине прилагати али да се не смију даривати ни продавати, док се дезинфицирају, што је Скупштина усвојила; Лаза Јововића, односно ослобођења поштарине или свођења исте на минимум за политичке листове, по којему је одбор донио одлуку; да се исти упути Књ. Влади као умјесан, што је Скупштина усвојила.

Вулетич тражи апсолутно ослобођење поштарине или да се иста сведе на минимум не само на политичке, већ и на неживе листове и на све повремене списе:

Извјестилац објашњује мотиве предлагача и по њима донесену одборску одлуку, за тим чита предлог Милосава Николића, односно подјеле земље у двије класе и наплате свештеничког приреза по процјени комисије, а не по дацији, по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог упути Књ. Влади с препоруком, да ова предузме потребите мјере за уређење овога питања.

Милосав Николић објашњује мотиве свога предлога.

Ристо Поповић напомиње, како би важно било класирати земље, а тако и маслинаде, пошто би држава имала веће приходе, а за оне, који имају слабе земље, било би корисније. Тражи да се предлог било мотивише и да се у капетанијама образују комисије, које би класирале земље а могло би бити и пет класа, напомињући, да би то било јединије, брзо остварљиво, док би катастар био скуп и не би се за дуже извршио. Предлаже, да појединци не плаћају прирезе на дацију туђих покретних непокретних добара већ власници истијех са посебним условима између власника и подржача.

Вулетич примјећује одбору на мали број класа, слажући се с Поповићем да се и земље и ливаде класирају у пет класа. Вели, да досадашња пракса у мјерењу није правилна, које се без катастра не би постигло.

Др. Марушић истиче важност класирања земаља и ливада, не предвиђајући велики труд и трошак око тога, али тек онда, кад се уредити самоуправне општине, па би општински одбор, који најбоље познаје земљу дотичне општине, исту и класирао.

Потпредседник Радуловић тражи, да сваки говорник, који оступа од одлуке одборове, изнесе своју мотивацију писмено.

Ђетковић вели, да ми сад не можемо класирати земље, и слаже се са Др. Марушићем, но да државна комисија овај посао изврши.

Вукчевић примјећује, да и ако би добар био начин, за класирање земаља, који Др. Марушић предлаже, ипак би био неправилан, пошто све земље нијесу једнаке, јер би у неком мјесту најбоља, била најгора у другом мјесту, за то је мишљење, да се одреди стручна комисија за цијелу земљу.

Поп Вуко Чејовић примјећује, да што би било више класа, тачнија би била подјела земље. Напомиње, како у неким мјестима побије усјева град или подгризе црв и како би добро било, ако је могуће, да се у тијем годинама не наплаћује дација на ове земље.

Дрецун је за то, да се земља подијели у пет класа од стране комисије, коју би држава одредила.

Бајагић се слаже са стручном државном комисијом за сву земљу, и да се води рачуна о земљиштима у појединим крајевима.

М. Татар противан је племенској комисији за класирање земаља, истичући како се то чини у другој земљи на три начина: минералоски, ботанички и економски, који је и најбољи, јер се узима у обзир успјевање усјева. Напомиње, како треба узети у обзир саставни слој неке земље с минералоског и хемијског гледишта и како је потреба, да влада одабере стручну комисију, која би се састојала од агронома, старог поштеног сељака, правника и мјерача. Сматра за неумјесно претходно одређивати класе пошто је то тежак посао. Што се тиче свештеничког приреза, вели, да је неправилно разрезан и да би га требало наплаћивати процентом.

Пилетић сматра, да је катастарско питање једно између најважнијих, и да га је тешко рјешити без стручне комисије. Предлаже, да се предлог упути Влади,

да она у своје вријеме предузме нужне мјере.

Д-р Марушић објашњује мотиве свога првога говора, напомињући, да се оvdje није говорило о научном предмету овога питања и слаже се са Пилетићем.

Ђулафић наводи примјере, каквијех има у неким мјестима земаља, а како не могу бити једнаке оне, које се добро, са онима, које се слабо раде.

Председник даје 10 минута одмора. Послједије одмора.

Председник наставља прекинуту сједницу.

Милосав Николић објашњује мотиве свога предлога, прагтећи поједине говорнике и изводећи закључак, да би племенска комисија повољно извела класирање земаља, па предлаже мотивацију за прелаз на дневни ред: Да се замоли Књ. Влада, да по могућству, што прије изради правила, по којима би се могло извршити ово класирање земљишта и поднесе их на одобрење Народној Скупштини.

Спасојевић напомиње, како би се могло наћи начин, да се земља подијели, а народ задовољи, и ако не стручном комисијом, која би 4—5 година затрајала на 2—3 стотине хиљада рала, да их премјери и оцијени; а оно да се одреде добри капетански писари за мјерење и процјену земље са комисијом дотичне општине, што би било и са мало трошка и у краће времена. Слаже се, да се свештенички прирез плаћа за извјесним процентом на дацију, али да власници плаћају и дацију и овај прирез на добра и стоку, које сиромаси држе.

Бајагић слаже се са мотивацијом предлагача, улазећи у објашњење са Д-ром Марушићем, односно каквоће земаља у појединим мјестима.

Поп Милосав Томић напомиње, како је земља у планинским мјестима дивља и неродна, објашњујући годишњи род исте, за то предлаже, да дотична племенска комисија, која најбоље познаје своју земљу, у вријеме рада класира исту.

Пилетић објашњује мотиве свога говора и истиче мотивацију.

Спасојевић се објашњује са Пилетићем, а Д-р Марушић са Бајагићем.

Љ. Бакић вели, да је корист, што су посланици о овом питању дискутовали и износили начине, како би се исто остварило. Слаже се са мотивацијама Николића и Пилетића, које су истоветне.

Дожић сматра за излишну дебату о овом питању, које треба оставити Влади у припрему у смислу мотивације предлагача Николића.

Тошковић из предлога изводи закључак, да су истакнута два питања: класирање земаља и уреднији разрез свештеничког приреза. Чуди се, што се говорници истичу за питање катастарско, које је врло тешко и за сад немогуће извест, а не пријеђу на ово друго питање, које је важно, а лако га је извести у смислу говора М. Татара.

Извјестилац приговара Тошковићу с упозорењем на чл. 73. Устава; да одбор није могао чинити по овоме питању, односно свештеничког приреза никакву измјену све догдје, док се измијени односни закон, за тим чита мотивације; М. Николића, Пилетића и Вулетича, изјављујући, да прима мотивацију Николића, коју је и Скупштина усвојила.

Извјестилац чита предлог С. Шобајића и Риста Бошковића, на молбу В. Кривокапића, односно заштићивања сувишних такса његовој фабрици буре, по којему је одбор донио одлуку: да се предлог препоручи Влади с топлим препоруком, да иста по могућности задовољи молителја, што је Скупштина усвојила.

Вулетич напомиње, како је ова ствар свршена, пошто је Привредни Савет, којег је он члан претресао концисију Кривокапића, и по томе дао своје мишљење књ. Влади.

Извјестилац чита предлог Нике Татара, односно уређења потреба племена Опутно-Рудинског и давања им довољно чиновника, по којему је одбор донио одлуку: да се овај предлог упути књ. Влади на сходни поступак.

Н. Татар није потпуно задовољан са одлуком одбором, примјећујући, да је одбор при оваквој одлуци имао у виду ово племе као да је у средини државе, без обзира што је на једној граници, а при том мађијски запостављено, објашњујући за то разлоге, услед којих — вели — овај народ више симпатише културној Аустрији. Тражи, да се обзиром на пријекте потребе и запостављање овог племена, а и с политичког гледишта што боље уреди и фаворизира и да се у томе смислу најтоплије препоручи Влади све оно, што се предлогом тражи.

Вулетич наводи, да је овом племену потребно помоћи колико због опстанка истога, толико и с политичког гледишта, напомињући рад и намјере Аустрије према нашим пограничним мјестима, по чему се истиче за веома културну, дотичним нас далеко запоставља.

Дожић вели, да предлог Татара не захтијева велике материјалне жртве, ко-

лико то дотични народ заслужује и потребе изискују и тражи да се предлог усвоји.

Д-р Марушић приговара, како је лијепо знати тежбе наших пограничара, али приговара да треба познати и наше материјалне моћи и жали што не познајемо своје некултурно стање. Мишљења је, да се овај предлог одложи до уређења самоуправних општина.

Изјавилац прима жељу предлагача, да се предлог упути влади с најтоплијом препоруком.

Предсједник закључује сједницу у 7 сати послје подне, а LXVI. заказује за 16. о. мј. у 3 сата послје подне.

Секретари: Лjub. Бакић, Милица Павићевић.
Предсједник Народне Скупштине, В. Шако Петровић.

Француска и Њемачка.

Бивши француски војни министар Етјен био је ових дана на великој утакмици бродова у Килу и том приликом био је примљен у аудијенцију од њемачког цара Вилхелма, а иза тога посјетио је у Берлину и државног канцелара Билова. Разговори које су они водили, остали су за сад непознати широј јавности, али им се придаје велики политички значај, нарочито кад се зна, да је Етјен по повратку из Берлина у Париз одмах отишао француском министру спољних послова Пишону и с њиме се дуго разговарао.

Њемачка и француска штампа коментарише сад на разне начине те разговоре, и ако им садржину не зна. Главно је у овој цијелој ствари то, што се за Етјенов пут везују велике наде и већ се говори о неком зближавању између Француске и Њемачке. С њемачке се стране тврди, да су односи између Њемачке и Француске за сад сасвим нормални и да због тога нема разлога улазити у какве нове преговоре и погодбе. Да је Њемачка према Француској доиста пријатељски расположена, показује најбоље мароканско питање и конференција у Алгесирасу, гдје је Њемачка увијек подржавала француске захтјеве и заступала њене интересе. Зближење би се могло извршити само у економском погледу, кад би на пр. француски капитали били смјештени у Њемачкој или када би се њемачка роба продавала на париској берзи. Али да би се постигли повољни резултати на том пољу, Њемачка за то оставља иницијативу финансијерима једне и друге стране, а о томе није нужно склапати државне уговоре.

Француска преко својих полузваничних органа вели готово то исто, само другим ријечима и са више јасноће и одлучности. Француска влада, веле ти листови, савршено је обезбиједила интересе француске у Мароку и задовољна је резултатом конференције у Алгесирасу, и зато нема никаква разлога, да поводом тога питања ствара нове спорузме. У колико је пак Њемачка помагала Француску у мароканском питању, у толико је и Француска помагала Њемачку у питању грађења багатске жељезнице. У осталом, питање о зближењу Француске и Њемачке више је финансиске него политичке природе, те тако и пут Етјенов у Њемачку може имати само финансиског, а ни у којем случају политичког значаја.

Док се овако с њемачке и француске стране жели одрећи овом зближењу политички значај, дотле енглески листови иду тако далеко, да проричу у најскоријој будућности чак и нови савез између Француске, Њемачке и Енглеске, који би се имао закључити приликом доласка цара Вилхелма у Виндзор у посјету краљу Едуарду. А може ли се у то вјеровати? Начело француско-енглеске политике било је досад: све — без Њемачке, или

другим ријечима, — против Њемачке! Па зар сад одједном да се то начело мијења? Многи вјерују да ће се баш промијенити, јер се сматра, да би споразум између Француске и Њемачке био највећи успјех у европској политици за постојних тридесет година. Ништа не би могло тако учврстити односе између народа, као кад би се закључио један поштен мир између двије велике државе, које стоје на висини културе, а које се вјековима мрзе и једна против друге тајно ратују. Свијет би у том случају био ослобођен једне велике и тешке бригае, и у Европи створило би се ново стање, које сви пријатељи мира најозбиљније желе.

Народна Привреда

О крчењу шума

— пише Милан Тривановић, државни шумар. —

Зло, које долази послје крчења шума, а коме је узрок дјелимично или потпуно уништавање шума и претварање шумског земљишта у пашњаке, оранице и друго земљиште, упропастило је Далмацију и још неке алпинске земље, међу које спада и Црна Гора, да се неће за више стотина година повратити к срећи и напретку.

Данас се дрво може врло добро продати, па и данас има људи који шуме сијеку, пале и уништавају, као да дрво баш ништа не вриједи. И данас ћеш наћи настира, који из беспослице и обијести код стоке — по читави дан насијеца сјекиром сад једно, сад друго дрво; од неког одвали један или два ивера, а гдјекоје засијече до половине, или му обасијече кору око дебла. Знадем људи, који посијеку велико дрво, само да виде како ће пасти и како ће чути гдје од онога праска, ломљавине и грмљавине брда одјекују.

Мало их је, који кад им треба комеди грађе, пазе и бирају баш оно дрво, од кога ће добити дотични комад грађе, а да ништа не остане и да га не треба тесати. Још мање их је, који пазе и бирају, да на ватру метну само оно дрво, од кога се не да ништа направити. А најмање је онијех, који размишљају о вриједности дрва, што су га изобарали на крчевини, па ће га изгорјети. Селак мисли, да му само треба земље, а свега другог мање, шума пак најмање.

Сваки је селак брз на крчење шума. Он не може да замисли, како ће послје због ово мало зеље, што је на брду прикрчио или прокрчио, пропасти све оранице, ливаде и земље, на које се са те крчевине слијева вода.

Ствар је у овоме: Наш селак нема доста земље, па прикрчује гдје год може мотиком закопати, а не мисли, да ли је та крчевина на стрмој и плиткој земљи. — на правом шумском земљишту, које није ни зашто друго него за шуму.

Он се обмањује са оно мало шумског ђубра, што је поврх земље, и рачуна, да ће му искрчено земљиште давати доста рода Бог зна колико година. Искрчено земљиште се одмах засије, и како гдје, донесе усјеви у првој години користи. Чим се који селак мало помогао од крчевине, ето ти и осталијех да крче земљу. Крчи се из године у годину; крчевине које су издале, остављају се за пашњак, а крче се друге, и то тако иде даље и даље, а шуме је сваког дана све мање.

Шума не може више да спречава, зауставља и слаби јаке вјетрове; не може да упливише да се ваздух и земља полагао загријава и охлађује; не може да регулише падање кише и других водених талоба. Чим киша наглије пада, брже отиче и више односи. Водени талог односи са искрченог шумског земљишта мало по мало родну земљу — црницу. Оно што са крчевине однесе, нанесе се на оранице и ливаде, што су од ње ниже, а при томе поваља и замуљи доста усјева и ливада. Ова је штета каткада доста велика, али се селак тјешти, што му је земља поправљена и пођубрена. Друге године опет се све засије, и опет вода по мало односи земљу, поваља и замуљи усјева. Треће је године већ многа крчевина издала и није више за усјева, него се оставља за пашњак.

Земља се није могла одмах заливадити, јер наш селак не подиже ливаде сијањем сјемена од разних трава, већ чека док се саме развију; све он то оставља на милост божи, што расло да расло, а стока нека по вољи пасе и чепа, колико је воља. На земљи, која је обрађивањем издобрљена и измрвљена, слабо расте трава, а слабо се сабија и учвршћује површина земље, а осим тога стока протискује и омиче копитом и папком земљу, пијесак

па и камење, и не да, да се уледни. Са оваквог, дакле, земљишта односи сваки водени талог по мало земље, пијеска и камења, те све наноси на ниже земље.

Тако се то понавља из године у годину; вода односи труп по труп земље, зрно по зрно пијеска, па почиње по мало и камење да носи; увијек истим путем, тако да се види по бријегу, како је вода себи издерала путеве, куда ће тећи. Послије неколико година издере вода на бријегу, читаве јарке и јаме.

Вода је, дакле, себи сама направила путеве, и чим се пролије само мало кише, ударе низ долине читави потоци бујице, која дере земљу и носи муљ, пијесак и камен и затрпава ниже земље и равнице. За неколико година, видиш како из бријега вири камење, а равне земље су затрпане пијеском и каменом.

Ово се све тако полагао догађа, да се послје више десетина година, свијет нађе пред готовом работом. Нема више ни помисли, да би се могло добити што користи са бријега; сад се равне земље чисте од камења, да што на њима роди. Нема више нити гдје што усијати, нити што покосити. На све се стране приповиједа, како су настала рђава времена; свуд стегла сиротиња; притиснуло зло са свију страна.

Сад почну стари људи приповиједати и казивати, како су некада била боља времена: мој дјетићу! чуј ме! што ти знаш, ти не знаш ништа, ја знам, кад је по ономе бријегу могло све рађати: и оvas, и руметин и пшеница, све, ма све, што људска рука у земљу убаци; још ћу да ти кажем, — приповиједали су ми, да је ондје и шума била, били велики дубови и друго дрвеће, да си могао од два—три дрвета читаву кућу направити.

Право да ти речем, биће најбоље, ако ти мене слушаш, каже обично отац сину, — и радиш, како ја кажем; — дјетић послуша, прима што му отац каже; ради како отац заповиједа, „плете котак ко и отац“. Гдје год може, прикрчи стопу земље, посијече и обори какво дрво, па га спали или од њега што начини и измајстори; одакле пошао да пошао, понесе кући по коју грану, да му стока поједе који лист, а грану да баци на ватру.

Син достојан она у сваком погледу, ама и водени талози по мало оголише брегове, што је он искрчио, и однесоше сву земљу, те остале голи крш, на коме се не може ни кап воде зауставити. Како се облак пролије, све слети низ крш и литицу, да нигдје ни кап воде не остане.

Нема више ни бунара ни извора, да се бар воде напијеш. Нешто вода замуљила и затрпала, нешто разорила и покварила, а неки извори сами пресушили! Мораш за се и за стоку да носиш воду, Бог те пита одакле. Ово је још гора пошљедица уништавања шума. Кад ово зло снађе који крај, онда се радо приповиједа, како је некада било лијепих извора, под онијем или онијем бријегом.

Зле пошљедице уништавања шума и крчења шумског земљишта, доживе тек унуци и прауници. Кад питаш кога селјака, зашто не чува шуму, добићеш вазда одговор, да он неће све посјећи, да ће нешто и сину оставити, да и он има гдје што усјећи и гдје стопу земље прикрчити, — а даље што Бог рече, онако ће бити.

Крчење шума селак зло ради, на зло своје млађе упућује, а опет се нада добру. Он не зна, да се је карс у Далмацији и Црној Гори показао, кад су шуме спалене, искрчене и уништене, и да се ту некада могло друкчије живјети него данас.

Шуме се не смију уништавати, већ се морају разборито сјећи, а земљиште на коме је прије била шума, треба пошумити.

Истина, шуме су на првом мјесту зато, да имамо дрва за огрјев и грађу, али оне су још у природи таква сила, да управљају вјетровима, изравнавају разлику између велике врућине и студени, упливишу да правилно падају водени талози, и оно што је пало, да полагао и мирно земљу навлажи, полагао кроз земљу пролази и одлази, а да никаква зла не чини, већ добра. Кад кишне капљице падају на лишће и границе, изгубе одмах код тога првог судара сву или један дио оне јакоте, што су је имале, кад су падале из облака; капљу с листа на лист, с границе на границу, и преко грана или низ дебло дођу на земљу. На земљи се налази дебели слој лишаја, који вода навлажи да боље гњије и да се што прије од њега направи шумско ђубре, које се мало по мало измијеша земљом и прави земљу црницу. Од воденог талоба, који је дошао кроз те препреке до земље, унија један дио земља, да га послје даје корјењу и биљкама као потребну влагу, или да га пропушта кроз шумљивине, да у којем нижем крају као извор користи људима, животињама или биљкама. Водени талог, који није могла земља упити, отиче поврх земље у долине, потоци и даље. Ни ова вода, кад је дошла на земљу, није имала никакве јакоте и није могла ништа носити. Отицањем низ

брдо, добива ова вода по мало јакоте, али се и та јакота код ударања од дрва до дрва, од грма до грма, од шибљике до шибљике, или кроз траву сасвим изгуби, да не може водени млаз ништа понјети, већ само полагао и тихо тече према долини, па се слијева у јарке и иде даље. Овакво отицање воде јест природно и траје дуже времена, те придржава у земљи и на земљи од кише до кише потребну количину влаге и воде. То се најбоље види код подземне воде, јер стални извори нијесу иза кише ништа јачи, а за велике суше нијесу ништа слабији.

У којим крајевима имаде доста шума, у њима су сви услови за напредак и народно благостање повољнији.

Зло, које се учини крчењем шума за десет година, тешко је исправити за педесет до стотину година. Ово се зло спречава тако, да се вазда подижу младе шуме, гдје се сијеку зреле шуме, а исправља се тако, да се саде младе шуме ондје, гдје су некада биле шуме.

Пошумљавањем се може опет поправити, да водени талози правилно падају и отицу, да се плодност земље поправља и да пресушени извори почну опет извирати.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

(Високо одликовање). Њ. Кр. В. Господар одликовао је предсједника Министарског Савјета г. дра Л. Томановића првим степеном Данилова реда.

(Из Митрополије). Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан повратио се у четвртак из Карлсбада на Цетиње у добро опорављеном здрављу.

(Петровдан.) Ове године о Петровдани био је народни скуп на Цетињу изванредно велик и весело. Побожни поклонници, особито из Зете и Приморја, почели су долазити већ у четвртак уочи Петровдане и приступали су читав дан њивоту Светитељеву у цетињском манастиру. У вече је војена музика свирала на дворској пјаци, гдје се по обичају народ сакупљао и пред Двором играо разна кола и хора уз весело пјевање, које је трајало до касно у ноћ. Књажевска Породица посматрала је пред Двором то народно весеље, а Њихова Височанства Књаз Мирко, Књагиња Наталија, Књагињице Ксенија и Вјера и Књаз Петар и сами су доцније узели учешћа у игрању кола. На сами дан врвијаху цетињске улице од народа у свечаном и разноликом руху, нарочито пут манастира, гдје се бјеше слегао силан свијет, да присуствује свечаној архијерејској служби, којој су присуствовали и Њихова Краљевска Височанства Књаз Господар и Књагиња Милена с осталим члановима Књажевске Породице у пратњи државнијех великодостојника и многобројних главара из унутрашњости. При изласку из цркве испратило је Књажевску Породицу народно клицање, а пред Двором дочекала је свирањем народне химне и одушевљеним поздравима постројене војске и окупљеног народа. Иза тога је било пред Двором дефиловање војске, које су с коња посматрали Њ. Кр. Височанство Господар и Њих. Височанства Књаз Мирко и Књаз Петар, а за тијем је војна музика обишла варош свирајући веселе маршеве. Многи поклонници из даљине почели су се разилазити већ послје јутрење, а послје литургије још више, али варош је ипак била препуна народа читав дан. До Обилића Пољане били су подигнути шатори, гдје се народ веселио преко цијеле ноћи, а и на сами дан са сваке стране по вароши разлијегало се весело пјевање, у најпотпунијем задовољству и најбољем реду.

(Депутације.) У прошлом броју „Гласа Црногорца“ забиљежили смо, да је долазила депутација из Подгорнице да поздраве Њено Краљ. Височанство Књагињу Милену по повратку Њеном из иностранства и да изјави задовољство Подгорнице за сретно оздрављење узвишене владарке. По закључку тог броја, 26. о. м., депутација је примљена најмилијосивије од стране Господара и Књагиње, који су у разговору с Подгоричанима провели подуже вријеме. У четвртак 28. ов. мј. ујутро дошли су у депутацији Љешкопољци са својим послаником попом Крстом Поповићем и старјешинама на челу, и били су примљени од Господара и Књагиње истог дана у 6 сати по подне те су, Књагињи честитали оздрављење. Како је и без ове депутације а поводом петровданске свечаности било на Цетињу много народа мушког и женског из цијеле Зете, то су сви скупа Зећани повели код дворске цркве зетско коло уочи Петровдане, гдје је дошао њихов велики војвода Њ. В. Књаз Мирко, те је и он ушао у зетско коло и подуже играо, а послје са Зећанима разговарао и наредио те се донијело пиће да се Зећани од његове стране почасте. Истог дана били су код Господара и Књагиње на подворењу заступ-

ник председника вароши Цетиња са општинским одбором и с неколико угледних грађана цетињских.

На сами Петровдан изјутра приступила је у дворској башти Господару огромна депутација Ријечке нахије, њих око 600 — са три ријечка посланика: Татаром, Дрецуном и Драгојевићем, старјешинама војним и грађанским на челу и свештеницима и учитељима. Господар се с депутацијом подуже разговарао, а особито се задржао с Ријечанима на појединим стварима, дотакав се и распуста Скупштине и изнијев правац Свог рада, којим мисли уставност и парламентарност у Црној Гори извести на прави пут, Црној Гори пробитачан и користан, како њој тако и идеји српској, којој су свакад најпреданије служили Црногорци од владара до простог војника. Послије литургије опет је Господар с Књагињом и с осталим члановима Своје Породице, с министрима и великодостојницима отишао к Ријечанима, који бјеху окупљени у дворској башти, гдје су депутирци приступили Књагињи и честитали јој сретно оздрављење. Господар је том приликом благоизволио одликовати г. Ника Шкрњова Кусовца, командира љуботињског, титулом сердара, коју су титулу и досад имали поједини чланови командирове породице, а био је сердар и отац му чувени јунак Шкрњо Грујичин, који је недавно умро.

На Петровдан последије подне приступили су Господару и Књагињи депутације: загарачко-команска са послаником П. Рамовићем, цуцко-беклићка са послаником Савом Кривокапићем и племенским старјешинама на челу, затијем су приступили Бјелице и Чевљани; у вече су пред Двором чинили овације племенци цетињског племена са послаником им попом Илијом Капом, а последије су завели коло у којем се дуго пјевало и играло, што је и Њ. Кр. В. Господар за дуго посматрао. — Јутрос су стигли племенски старјешине, свештеници и учитељи из зетске капетаније, да у име племена изјаве народно задовољство, што је дао Бог да се Књагиња здраво повратила; они ће бити примљени данас у 5 сати последије подне.

Како ове депутације, тако овогодишња петровданска свечаност, па Господарево општење са народом, његов интиман разговор са појединцима и групама, све то представља онај ваздашњи однос Господарев са Црногорцима, однос владара, који је тако близак народу, као добар отац члановима породице; а то је оно, што импонује сваком Црногорцу, и што он претпоставља свему у свом животу па и самом животу, јер зна да је у срећи и у несрећи његов Господар с њим, па га и не може уплашити пријетња никакве опасности. То се најбоље виђело из оне усхићености, којом су Црногорци пропратили у овој прилици оно Господарево: „Црногорци, ја сам одавно с вама, одавно дијелимо добро и зло, али ни зла сносећи с вама није ми се досадило, јер сте ми драги, као ова дјеца моја; не бојте се, с вама сам ја и ништа ме напо смрт од вас одијелиће неће!“

(Са свесоколског слета у Зл. Прагу.) Наши делегати који су послати од стране књ. владе: г. г. Мирко Мијушковић, Јован Матановић и Перко Вукотић, а од стране подгоричке општине поп Крсто Поповић на V. свесоколски слет у Златни Праг, повратили су се с пута.

V. свесоколски слет испао је величанствено, не зна се чему се прије треба дивити: да ли мудрој организацији, да ли велелепнијем вјешбама, које се врше истовремено у огромној арени су 8000 соколаша; да ли одушевљењу с којим се дочекују позвати гости, да ли умјетности с којом је све то изведено у највећем реду с пуно такта и вјештине.

Наши су делегати примљени веома лијепо, управ народном клицању кад год су се појављивали или на улицама или на вјешбама није било краја. Општина прашка за све вријеме њихова бављења ставила им је на расположење кароца и сваке удобности. Славенски клуб и многе угледне личности у Прагу почастили су их својом особитом пажњом и на банкетима и на заједничким скуповима. Наше је делегате особито задужио љубазношћу и гостопримством познати пријатељ српског народа а нарочито Црне Горе Др. Вратислав Черни адвокат и одборник прашке општине, како он тако његова многицијена породица, и они су се повратили очарани гостопримством и пажњом, која им је за све вријеме тако обилато указивана.

(Испити у женској Радничкој Школи.) У сриједу, 27. овог мјесеца, били су годишњи испити у овдашњој женској Радничкој Школи Њ. Кр. В. Књагиње Јоланде. Над школом, која је отпочела рад у мјесецу септембру пр. године, највише старање је водила Њ. В. Књагињица Ксенија. Школом је управљала г-ђа Зорка Ковачевић, а стручну наставу вршиле су: г-ђа В. Мемедовић и двије ита-

лијанске учитељице, нарочито упућене за тај рад од Њ. Величанства Краљице Јелене. — Било је свега 25 ученица одавде и из унутрашњости, које су с успјехом положили испит, што се најбоље могло виђети из врло лијепо приређене изложбе њихових ручних радова. Испит и изложбу извођели су посјетили Њихова Височанства Књагиња Наталија и Књагињица Ксенија и Вјера, а изложбу радова посјетиле су и многе друге отмијене госпође с Цетиња, које су доста ових радова и купиле.

(Питомци војничке школе на Цетињу.) У сриједу вече стигли су на Цетиње питомци артиљеријске официрске школе у Никшићу са својим поручником г. Милом Ђукановићем, а у четвртак из јутра дошли су овамо и питомци подофицирске школе у Подгорици са својим командантом, г. кап. Л. Гојнићем. Питомци артиљеријске официрске школе, који су свршили прописани трогодишњи тецај, произведени су на Петровдан у чин артиљеријских потпоручника, а питомци подофицирске школе у Подгорици полагаће овдје овдје дана испите за подофицире, па ће последије бити распустити кућама на кратки одмор. Исто тако ће се и питомци овдашње пјешадијске официрске школе распустити сад на кратки одмор, пошто су пред Петровдан положили годишње испите.

(Закључак школске године у гимназији.) Школска година у овд. гимназији завршена је 28. о. м. благодарјењем и дијељењем свједочанстава, а затијем отварањем изложбе цртачких радова ученика гимназије. Школске 1906. 7. године било је уписано свега 292 ученика, од којих је свршило 267, а тијеком године истуило 25 њих. Од испитанијех ученика било је: 56 првога реда с одликом, 105 првога реда, 48 полагаће поправни испит из једног предмета почетком школске 1907/8. године, 35 њих понављају разред, а 23 отпуштени су из завода због слабог успјеха.

Ове је године било пет разреда, а осам одјелења, и то у I. разреду три одјелења, у II. р. једно, у III р. два, а у IV. и V. р. по једно одјелење.

Изложба ученичких радова, која је и лијепа и обилна, те одаје напредак ученика у цртању, — отворена је сваки дан до понедељка од 8—12 прије и од 2—5 последије подне.

Идуће шк. године отвориће ће се у нашој гимназији VI. разред, а осим тога установиће се и у Подгорици нижа гимназија са четири разреда.

(† Крсто М. Шпадијер.) У четвртак, 28. о. мј. преминуо је у Доњем Крају последије дугог боловања Крсто Милов Шпадијер, сврш. ђак IV. раз. овд. гимназије. Младом покојнику нека је лака родна земља!

ТЕЛЕГРАМИ

Петроград, 27. јуна. Министарски Савјет овластио је министра морнарице, да може употребити 31 милијон рубаља за градњу нових ратних бродова.

Берлин, 27. Листови јављају, да ће цар Никола крајем августа или у почетку октобра доћи у Дармштат у посјету великом војводи од Хесена.

Дармштат, 28. јуна. У овдашњим званичним круговима није ништа познато о скорој посјети цара Николе.

Беч, 29. јуна. Министар иностраних дјела Ерентал отпутоваће сјутра у Десио, гдје ће се састати с италијанским министром Титонијем.

Цариград, 29. јуна. Данас је било у Илдизу вјенчање друге кћери Султанове са Целал-бегом, сином пок. Риза-бега.

Будимпешта, 29. јуна. Парламент одложен до 10 октобра. Дом магната такође је усвојио законски предлог односно жељезничких чиновника. Хрватски заступници у Дому магната, пошто су дали изјаву којом протестирају против повреде устава и основних закона у краљевини Хрватској усвајањем тога законског предлога, оставише салу прије гласања.

Биоград, 29. јуна. Краљ је наименовао консула Спалајковића првим начелником у министарству спољних послова; Живојина Балугџића, секретара посланства у Цариграду, генералним консулом у Битољу; Михајловића консулом у Скоп-

љу; Печанца консулом у Приштини; Јована Јовановића, отправника послова у Атини, отправником послова на Цетињу.

Петроград, 30. јуна. Цар је одложио своје путовање зато, што жељели примити шефа француског генералног штаба Брина, који у брзо долази у Петроград.

Будимпешта, 30. јуна. У Броду на Сави сви радници штрајкују. Њима су се придружили и трговачки помоћници, те су сви дућани и све гостионице затворене. Зачетници штрајка затворени су. Војска је упућена у Брод.

Атина, 30. јуна. Влада је купила велике земље у Тесалији, да их подијели Грцима, који су пребјегли из Бугарске.

СПИСАК СТРАНАЦА

присјелих на Цетиње од 23. до 30. јуна 1907. год.

Гранд Хотел: Ј. Блиц, прив. из Беча; Б. Турн, посједник из Дебречина; М. Малеш, чиновник из Беча; О. Зилински с госпођом, професор из Петрограда; Ђ. Дмитровић с госпођом из Загреб; П. Борда с породицом из Загреб; Р. ди Сиубино, посједник из Палерма; М. Карловац, инжењер из Котора; К. Магуљани, инжењер из Ријеке; П. Медин, свештеник из Будве; В. Рачета, прив. из Боке; И. Рађеновић, трговац из Будве; М. Казанегра, трговац из Будве; Д. Рађеновић, прив. из Будве; С. Живковић, ђак из Будве.

Хотел Рајнвајн: Ђ. Филиповић, трг. путник из Линца; В. Прапутник, трг. путник из Загреб; Р. Хамерман, трговац из Трста; В. Цеска, трговац из Трста; А. Дипл, чиновник из Прага; Ј. Пахмајер са кћером, уредник из Прага; А. Шкези, трговац из Скадра; А. Пухени, професор из Кракова; Х. Собириски, професор из Кракова; Др. Е. Шулиц, уредник из Хамбурга; П. Илић, упр. школе из Благаја; Н. Илић, прив. из Благаја; Г. Васиљевић трговац из Новог; М. Косаћ, прив. из Поди; А. Милостић, чиновник из Будве; Др. Б. Франасовић из Будве; Р. Хубер, чиновник из Еслингена; Ј. Шиндлер, чиновник из Еслингена.

Приватни огласи

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Остајем до гроба захвалан браћи у Америци, који ми од своје тешке зараде послаше велику помоћ у новцу, те ме много помогаше у мојој великој сиромаштини.

Такође велика хвала г. командиру Вуку Кустудићу с друштвом на њиховом труду и заузимању око исте помоћи, коју ми и послаше и то: по 20 круна: Секуле Н. Међедовић; по 15 кр.: Илија Б. Мијушковић, Јован Ђ. Кустудић, Драго М. Кустудић; по 10 кр.: Лабуд Ш. Радоњић, Перо К. Радоњић, Нико И. Бурашковић, Крсто Н. Кустудић, Петко Ж. Воротовић, Никола П. Кустудић, Новак М. Кустудић, Ђуро И. Кустудић, Ђетко Г. Одаловић, Божо Г. Одаловић, Душан Г. Одаловић, Милутин Г. Станишић, Радоје Н. Станишић, Симо С. Перуновић, Неђељко Ј. Воротовић, Стево Н. Банац, Мајноле Н. Радојичић, Никола Б. Пејовић; по 7 кр и 50 пара: Андрија Т. Домазетовић, Шоро С. Рогановић; по 5 кр.: Милош Р. Милатовић, Радош Зечевић, Никола Б. Ковачевић, Завиша Г. Поповић, Никола С. Рогановић, Ђорђе Томовић, Секуле Ацић, Владислав Р. Штурановић, Иво Р. Штурановић, Мијат Н. Контић, Марко Ш. Николић, Ђурица Ј. Николић, Нако Л. Перуновић, Радоје Г. Петричевић, Радван Д. Бапић, Радоје И. Мрвошевић, Јаков Радуловић, Станко Л. Станишић, Божо Јововић, Томо Ј. Воротовић, Илија Николић, Милутин Варачић, Митар Краљевић, Милован Варачић, Петар П. Варачић, Благота Б. Пејовић, Ђуро Ј. Пејовић, Спасоје Гајовић, Јагош Ђ. Абрамовић, Ђоко Биговић, Јоко Р. Пејовић, Новица М. Мијушковић и Марко Ж. Воротовић.

Поново вам хвала, драга браћо, Бог ви дао здравље и дуг живот, и да се сви повратите у своју милу Домовину.

Никшић—Глибавец, 24. јуна 1907.

Са особитом захвалношћу

Ђуро Филипов Вучуровић

Р. 260, Бр. 294, 1.1

МАШИНА ЗА БРЗО МАЗАЊЕ И ДЕЗИНФЕКЦИРАЊЕ СТЕРНАН 's „FIX“

МАЗАЊЕ ЈЕДНЕ ШТАЛЕ

Наш је тип „FIX“ ЈЕДИНИ ПРАКТИЧНИ, ПО КАЗИВАЊУ САМИХ НАШИХ МУШТЕРИЈА

ЗА МАЗАЊЕ

с угашеним клаком (особито с бојама на колу или на воду.

ЗА ИМПРЕГНИРАЊЕ

са карболинеумом, карбонилном, угријаним катрамом, и т. д.

ЗА ДЕЗИНФЕКЦИРАЊЕ

са клаком, коњским каменом, карабојом, бордолешком теч-ношћу, лизолом, карболом, кре-олимом, и т. д.

ЗА ПОЛИВАТИ

биљке, живине за душ, прање, (пумпа за пожар без пуљверизатора.)

ИШТИТЕ КАТАЛОГ БРОЈ 1393.

ADOLF STERNAN 's Nachfolger, Schasley (у Шлезии) ТРАЖЕ СЕ АГЕНТИ. П. п. бр. 268. 4.6

СРЕЋКЕ СРПСКЕ ДРЖАВНЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ ЗА I КЛАСУ ЗА КОЛА, КОИХ ЋЕ БИТИ ВУЧЕЊЕ

10. Јула 1907. године.

Могу се добити код овлашћених потписаних продаваца.

Стају 1 цела срећка 24 динара, 1/2 срећке 12 динара и 1/4 динара 6.

План играња ове лутрије, из кога се обширно може видети ред вучења појединих класа, подела добитака по класама и сва нужна обавештења, шаљемо уза сваку извршену поручбину бесплатно. Уплату за срећке најподесније је слати поштанском упутницом на фирму

Београд, Јуна 1907. г.

Р. 100. бр. 269. 4.4

Л. КОКАНОВИЋА и ДРУГА

Овлашћене продавце срећака Српске Државне Класне Лутрије.

Траже се заступници и препродавци

ПРИЗНАТЕ КАО НАЈБОЉЕ

П. п. број 188. 6.10

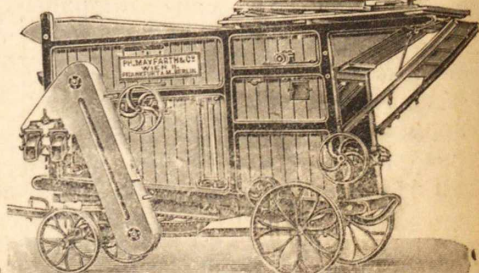
МАКИНЕ ЗА СИЈАЊЕ новопоправљеног система „AGRIKOLA“

Челични плугови, бране, ваљкови, макине за кошење траве, ђетелине, пшенице, преметачи пшенице, макине за сијено и сламу, тјескови за вино и воће, хидраулички тјескови, справе за крунење грожда, млин за воће, штрцаље за лозе и друге биљке, справе за сушење воћа и зелени.

Разна витла за коње, макине за чишћење жита, тријери, круначи руметина, макине за сјецкање сламе и резање хране, справе за парење хране, пумпе за осоку и све друге пољопривредне макине, израђују и продају по најповијој награђеној констук.

PH. MAYFARTH & Co.

Фабрика пољопр. макина, ливница гвозђа, пар. макина Беч, 21. Taborstrasse № 71 одликована са преко 500 сребрних и златних медаља

— Илустровани цјеновници бесплатно —